

DREPT INTERNAȚIONAL

CZU: 341.231.14

[https://doi.org/10.52277/1857-2405.2022.2\(61\).07](https://doi.org/10.52277/1857-2405.2022.2(61).07)

DREPTUL LA UN MEDIU SĂNĂTOS: ROLUL MECANISMELOR CONVENȚIONALE DE MONITORIZARE

Iordanca-Rodica IORDANOV,
doctor în drept, conferențiar
universitar
<https://orcid.org/0000-0002-5936-041X>

Valentin ROȘCA
doctor în drept, lector universitar
<https://orcid.org/0000-0003-1482-6922>

SUMAR

Un mediu sănătos este imperios să se bucure pe deplin de drepturile omului. Cu toate acestea, dacă abordăm domeniul drepturilor omului și legătura sa cu protecția mediului, avem un „trident” unic, format din elemente inseparabile - drepturile omului și libertățile fundamentale, sănătatea și protecția mediului. Luând în considerație legătura dintre drepturile omului și protecția mediului, putem susține fără echivoc că mecanismele convenționale de monitorizare din domeniul protecției mediului sunt relevante pentru studiul nostru și aplicabilitatea lor pe segmentul drepturilor omului. Un exemplu la acest capitol ar fi cadrul juridic internațional privind evaluarea impactului asupra mediului (EIM) în zonele transfrontaliere. Un succes remarcabil în codificarea instituției EIM în dreptul internațional a fost adoptarea Convenției privind evaluarea impactului asupra mediului în zonele transfrontaliere (Espoo, 25 februarie 1991). Pe lângă importanța Convenției de la Espoo pentru protecția mediului, apare și un mecanism „indirect” de garantare a dreptului la un mediu sănătos.

Cuvinte-cheie: mediu, drepturile omului, mediu sănătos, mecanisme de protecție, evaluarea impactului asupra mediului.

THE RIGHT TO A HEALTHY ENVIRONMENT: THE ROLE OF TREATY-BASED SUPERVISORY MECHANISMS

SUMMARY

A healthy environment is necessary for the full enjoyment of human rights. However, if we approach the field of human rights and its link with environmental protection, we have a unique „trident” made up of its inseparable elements - human rights and fundamental freedoms, health and environmental protection. Considering the connection between human rights and environmental protection, we can unequivocally argue that the treaty-based supervisory mechanisms in the field of environmental protection are relevant to our study and their applicability to the human rights segment. An example in this chapter would be the international legal framework on environmental impact assessment (EIA) in transboundary areas. A remarkable success in codifying the institution of EIA in international law was the adoption of the Convention on Environmental Impact Assessment in Transboundary Areas (Espoo, 25 February 1991). In addition to the importance of the Espoo Convention for the protection of the environment, an „indirect” environmental protection mechanism is also emerging.

Key-words: environment, human rights, healthy environment, protection mechanisms, environmental impact assessment.

PARTEA I

I. Introducere

Prin adoptarea Cartei ONU la 24 iunie 1945 și crearea Organizației Națiunilor Unite, Popoarele Națiunilor Unite „... erau hotărâte de a izbăvi generațiile viitoare de flagelul războiului ...” [20]. Acest obiectiv a fost materializat prin codificarea în art. 2, alin. (4) al Cartei ONU a principiului neaplicării forței sau amenințării cu aceasta în relațiile internaționale.

Cu toate acestea, este necesar de remarcat faptul că sistemul internațional de securitate colectivă din cadrul ONU nu este fundamentat doar pe principiul „neagresiunii”. Or, o trăsătură caracteristică a principiilor fundamentale ale dreptului internațional este cea „interconexiune” dintre aceste principii, potrivit căreia un principiu nu poate exista de sine stătător și este completat de unul sau mai multe principii fundamentale.

Este incontestabilă importanța sistemului colectiv de protecție internațională din cadrul ONU creat la baza principiilor fundamentale ale dreptului internațional. Totuși, nu trebuie ignorat un alt obiectiv propus de către Popoarele Națiunilor Unite în preambulul Cartei ONU, și anume: „...reafirmarea credinței în drepturile fundamentale ale omului, demnitatea și valoarea persoanei umane, în egalitatea în drepturi a bărbaților și a femeilor...”. Este un fapt reiterat în art. 1 alin. (3) al Cartei ONU, care prevede că printre scopurile ONU se regăsește și realizarea cooperării internaționale în promovarea și încurajarea respectării drepturilor omului și libertăților fundamentale pentru toți, fără deosebire de rasă, sex, limbă sau religie [20].

II. Dreptul la un mediu sănătos – drept fundamental al omului

Acest amalgam de circumstanțe și prevederi juridice internaționale reprezintă „ora astrală” care a pus fundamentul creării ramurii de Drept internațional al drepturilor omului. Astfel, două dintre cele mai mari realizări ale dreptului internațional sunt definirea drepturilor omului cu elementele sale integrale, cum este dreptul la viață, libertate și egalitate și codificarea normelor și instituțiilor care au drept scop primordial protecția mediului la nivel global [17, pag. 1].

Ar putea apărea unele întrebări retorice în ceea ce privește conexiunea dintre definirea și codificarea drepturilor omului cu domeniul protecției mediului înconjurător.

Într-adevăr, de la bun început, aceste două domenii au avut un parcurs de dezvoltare separat unul față de altul, fără o interconexiune reciprocă. Însă, pe parcursul amplificării procesului de codificare a drepturilor omului, a devenit o idee clară în privința existenței unei interdependențe inseparabile dintre segmentul drepturilor omului și protecția mediului înconjurător. Or, un mediu sănătos este necesar pentru o valorificare absolută a drepturilor omului. Mai mult ca atât, exercitarea drepturilor, inclusiv dreptul la informație, participarea publicului la luarea deciziilor și dreptul de remediere a unei încălcări sunt absolut necesare pentru protecția mediului înconjurător [17, pag. 1].

Dacă, totuși, abordăm domeniul drepturilor omului și legătura cu protecția mediului, avem la dispoziție un „trident” unic format din elementele

sale inseparabile – drepturile omului și libertățile fundamentale, sănătatea și protecția mediului înconjurător.

Dreptul la sănătate este inițial codificat prin art. 25 al Declarației Universale a Drepturilor Omului, prin care este prevăzut că „...orice om are dreptul la un nivel de trai care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei sale...” [21].

Este necesar să atragem atenția asupra faptului că Declarația Universală a Drepturilor Omului nu definește componentele unui drept la sănătate; cu toate acestea, ambele includ și transcend îngrijirile medicale.

Aceeași tendință este menținută în art. 12 al Pactului internațional cu privire la drepturile sociale, economice și culturale, potrivit căruia „Statele părți ... recunosc dreptul pe care îl are orice persoană de a se bucura de cea mai bună sănătate fizică și mintală pe care o poate atinge”. Un moment important al acestei prevederi constă în măsurile necesare pentru asigurarea dreptului garantat în art. 12 PIDSEC, printre care se regăsește „...îmbunătățirea tuturor aspectelor igienei **mediului** și igienei industriale...” [15].

Astfel, într-un act internațional obligatoriu cu caracter universal prin care sunt codificate drepturile omului și libertățile fundamentale identificăm termenul de MEDIU în contextul garantării unui drept al omului. Prin această normă se reușește de a scoate, desigur în mod indirect, relația dintre drepturile omului și protecția mediului și imposibilitatea realizării în continuare a procesului de codificare a acestor două domenii, fără o influență simultană în favoarea ființei umane și a întregii societăți.

Termenul de „mediu” este o noțiune cuprinzătoare, un termen izvorât din substantivul englez „environment”, preluat apoi în franceză sub formă de „environnement”. În general, în cazul utilizării termenului de „mediu” sunt folosite și noțiuni similare care se suprapun cu termenul de bază – „mediu biologic”, „mediu ambiant”, „mediu uman” etc.

În pofida diverselor încercări de codificare a normelor privind protecția mediului înconjurător și a dreptului la un mediu sănătos, abia în cadrul Conferinței Națiunilor Unite privind mediul înconjurător (Stockholm, 5-16 iunie 1972) dreptul la un mediu sănătos a fost în mod explicit recunoscut într-un document internațional cu privire la protecția mediului înconjurător. În cadrul conferinței a fost adoptat documentul cunoscut sub denumirea de Declarația de la Stockholm, care conține trei instrumente cu caracter de recomandare: o rezoluție cu privire la angajamentele instituționale și financiare; o declarație care conține 26 de principii și un plan de acțiuni care conține 109 de recomandări [22].

Conferința de la Stockholm se consideră a fi punctul de lansare a dezvoltării dreptului internațional de protecție a mediului înconjurător atât la ni-

vel global cât și la nivel național. Valoarea Declarației de la Stockholm în ceea ce privește dezvoltarea și consolidarea drepturilor omului în comun cu protecția mediului reiese din însăși prevederile sale, potrivit cărora „...omul este atât creatura cât și modelarea mediului său, ceea ce îi dă fizic susținere și îi oferă ocazia pentru creștere intelectuală, morală, socială și spirituală. . . Ambele aspecte ale mediului omului, naturale și cele produse de om, sunt esențiale pentru bunăstarea și pentru bucuria drepturilor fundamentale ale sale, chiar și a dreptului la viață însăși...”. Mai mult ca atât, principiul 1 al declarației realizează acea conexiune dintre drepturile omului și protecția mediului înconjurător prin recunoașterea faptului că „...omul are dreptul fundamental la libertate, egalitate și condiții adecvate de viață, într-un mediu de o calitate care să permită o viață de demnitate și bunăstare...” [8].

Spiritul și scopul celor inserate în Declarația de la Stockholm au fost reiterate în cadrul Conferinței Mondiale a Organizației Națiunilor Unite pentru Mediu și Dezvoltare (Rio de Janeiro, 3-14 iunie 1992) [19] și la Summit-ul mondial pentru dezvoltare durabilă (Johannesburg, 26 august – 4 septembrie 2002) [9].

III. Mecanismele internaționale de protecție a drepturilor omului și rolul lor în garantarea dreptului la un mediu sănătos

Instrumentele cu privire la drepturile omului, în special cele elaborate și deschise spre semnare în cadrul ONU, stabilesc o varietate de mecanisme de supraveghere:

- mecanismele de supraveghere privind drepturile omului, create în baza Cartei ONU, aceste sarcini fiind realizate de instituții create, de asemenea, în temeiul Cartei ONU (ex. Consiliul ONU pentru Drepturile Omului) [12, pag. 62];
- mecanismele de supraveghere stabilite în baza tratatelor internaționale (ex. Comitetul pentru Drepturile Omului, Comitetul pentru drepturile economice, sociale și culturale, Comitetul privind eliminarea discriminării rasiale, Comitetul pentru eliminarea discriminării împotriva femeii, Comitetul împotriva torturii etc.) [12, pag. 53].

Mecanismele de supraveghere create în temeiul tratatelor internaționale pot fi clasificate în patru categorii principale [12, pag. 66]:

a) Procedurile de raportare

Practic, o bună parte a tratatelor cu privire la drepturile omului conține prevederi cu privire la sistemul periodic de raportare [12, pag. 67]. Este o practică care oferă organelor de supraveghere dreptul de a urmări activitatea statelor membre în ce privește implementarea tratatelor internaționale la nivel național.

b) Plângerile interstatale

Unele instrumente cu privire la drepturile omului permit Statelor-părți să inițieze o procedură împotriva altui Stat-parte, dacă sunt suspiciuni că ultimul nu se conformează obligațiilor asumate în temeiul instrumentelor cu privire la drepturile omului [12, pag. 68]. Această procedură este fundamentată pe principiul că fiecare Stat-parte la un tratat cu privire la drepturile omului are un interes legal în îndeplinirea obligațiilor de către fiecare Stat-parte [13, pag. 59]. Este un interes care a apărut în urma respectării de către state a altor două principii fundamentale ale dreptului internațional – principiul *pacta sunt servanda bona fide* și principiul cooperării internaționale. În ceea ce privește primul principiu, conținutul juridic al acestuia constă în faptul că statul, în calitate de subiect principal al dreptului internațional, își asuma obligația de a respecta cu bună-credință normele internaționale (convenționale sau cutumiare) la care este parte - principiu codificat, consacrat prin art. 26 al Convenției privind dreptul tratatelor. La rândul său, principiul cooperării impune față de state obligația de a coopera între ele, în pofida diferențelor dintre sistemele politice, economice și sociale [22, pag. 285].

Referitor la mecanismul înaintării plângerilor interstatale, Comitetul pentru Drepturile Omului menționează că „...faptul de a atrage atenția asupra eventualelor încălcări ale obligațiilor stabilite de Pact de către alte State-părți și solicitarea de a se conforma acestor obligații stabilite de Pact nu ar trebui să fie considerat ca fiind un act neprietenos, dar ca o reflectare a interesului comunitar legitim” [11].

c) Plângerile individuale

Acest mecanism este inclus în unele tratate privind drepturile omului sau în protocoalele lor opționale. Pe calea respectivă se permite persoanelor aflate sub jurisdicția statului să depună o plângere la o autoritate de supraveghere privind pretensele drepturi încălcate.

Potrivit acestei proceduri, cererile/plângerile urmează să întrunească condițiile de admisibilitate prevăzute de tratatul internațional respectiv. Procedura de examinare se referă la înregistrarea cererii și, respectiv, informarea Statului-reclamant pentru prezentarea observațiilor. Ulterior, urmează a fi realizate două sarcini primordiale – „admisibilitatea” cererii și „fondul” cauzei.

În cazul în care pretinsa încălcare este extrem de gravă, urgentă, și sunt necesare măsuri imediate, pot fi solicitate aplicarea măsurilor provizorii pentru a evita producerea unor daune ireparabile pentru pretinsa încălcare.

În dependență de natura juridică a organului de supraveghere, urmare a examinării cererii/comunicării, organul respectiv își anunță „opinia” sau hotărârea.

d) **Procedura de anchetă**

Unele tratate internaționale permit organului de supraveghere să efectueze o anchetă în ceea ce privește situațiile care par să fie încălcări constante și sistematice ale drepturilor beneficiarilor tratatului respectiv. Aceste anchete pot fi solicitate pe baza informațiilor fiabile primite sau din proprie inițiativă a organului de supraveghere.

IV. Relevanța mecanismelor convenționale de monitorizare privind protecția mediului înconjurător

Luând în considerație conexiunea dintre drepturile omului și protecția mediului înconjurător pe care noi am constatat-o anterior, fără echivoc putem susține că mecanismele de supraveghere convenționale din domeniul protecției mediului înconjurător sunt relevante studiului nostru și aplicabilității acestora pe segmentul drepturilor omului.

Un exemplu la acest capitol este cadrul juridic internațional cu privire la evaluarea impactului asupra mediului înconjurător în zonele transfrontaliere.

Prejudiciul sau impactul transfrontalier poate fi înregistrat în urma unei game largi de activități care se desfășoară într-o țară, dar pot produce efecte adverse în altă țară. În mod tradițional, prejudiciul/impactul transfrontalier, ca termen, se referă, de regulă, la prejudiciul provocat la frontieră, în cadrul relațiilor interstatale, asupra elementelor principale ale mediului înconjurător - teren, apă sau aer în relațiile publice de zi cu zi [23, pag. 3].

În contextul celor expuse, putem indica următoarele componente ale prejudiciului de mediu:

- impactul/prejudiciul trebuie să fie rezultatul activității umane;
- impactul/prejudiciul trebuie să fie cauzat de consecințele fizice ale acestei activități umane;
- trebuie să existe efecte transfrontaliere;
- prejudiciul trebuie să fie semnificativ și substanțial.

Premisele de ordin juridic în ceea ce privește relementarea impactului transfrontalier își au sorgința în cadrul Conferințelor de la Stockholm (1972), Conferinței de la Helsinki (1975) și Declarația de la Rio (1992). Memorabile sunt principiile 17 și 19 ale Declarației de la Rio cu privire la mediu și dezvoltare (1992) [19]¹.

¹ **Principiul 17:** Evaluarea impactului asupra mediului, ca instrument național, se efectuează pentru activitățile propuse care ar putea avea un impact negativ semnificativ asupra mediului și sunt supuse unei decizii a unei autorități naționale competente. **Principiul 19:** Statele furnizează notificări prealabile și în timp util și informații relevante statelor potențial afectate cu privire la activitățile care pot avea un efect transfrontalier negativ asupra mediului și se consultă cu aceste state într-un stadiu timpuriu și cu bună-credință (Declarația de la Rio cu privire la mediu și dezvoltare (1992)).

În cadrul Conferinței privind mediul uman (Stockholm, 1972) a fost recunoscut faptul că statele, în limitele Cartei ONU și principiilor dreptului internațional, dețin dreptul suveran de a exploata propriile resurse naturale în limitele politicilor naționale de mediu [8]. Dar această libertate garantată statelor nu este una absolută. Prin același principiu 21 din declarație a fost afirmată responsabilitatea statelor de a se asigura că activitățile aflate sub jurisdicția sau controlul lor nu cauzează daune mediului altor state sau unor zone aflate dincolo de limitele jurisdicției naționale [7].

În 1975, prin Actul Final al Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa, de către statele participante au fost făcute unele referiri la necesitatea consacării conceptului evaluării impactului asupra mediului înconjurător (EIM) [2].

Către începutul anilor 1980, procedurile de EIM erau în vigoare în mai multe state membre ale Comunității Economice Europene (CEE) și, în 1982, a fost înființat un grup de experți în domeniul EIM sub egida consilierilor principali ai guvernelor CEE pentru probleme de mediu și apă. În ianuarie 1987, Grupul de experți în dreptul mediului al UNEP a elaborat conceptul de EIM în context transfrontalier [14].

Aceste acțiuni au fost urmate de evenimente de rigoare în ceea ce privește consacrarea conceptului EIM și elaborarea unui instrument internațional cu caracter obligatoriu pe acest segment.

Pentru perioada dată asemenea acțiuni erau firești. Or, pe lângă faptul că Declarația de la Stockholm (1972) și Actul Final de la Helsinki (1975) au consacrat dreptul la un mediu sănătos în calitate de drept fundamental la nivel interguvernamental, a fost fundamentată importanța incomensurabilă a EIM în contextul garantării acestui drept fundamental. Mai mult ca atât, prin însumarea acestor elemente, conceptul general privind protecția mediului înconjurător este recunoscut de către Curtea Internațională de Justiție prin Opinia Consultativă cu privire la **Legalitatea Amenințării sau Folosirii Armelor Nucleare**, și anume: „mediul înconjurător nu este o abstracție, ci reprezintă mediul viu, spațiul vital, calitatea vieții și însăși sănătatea ființelor umane, inclusiv a generațiilor care vor urma. Existența unei obligații generale a statelor în ce privește asigurarea faptului că activitățile aflate sub jurisdicția și controlul lor respectă mediul altor state sau al zonelor care nu se află sub control național face parte în prezent din corpul dreptului internațional privind mediul” [18]. De asemenea, Curtea Internațională de Justiție, în cauza **Proiectul Gabčíkovo-Nagymaros (Ungaria c. Slovaciei)**, a reiterat „...importanța deosebită pe care o acordă respectului pentru mediul înconjurător, nu numai pentru state, ci și pentru întreaga omenire...” [10]. Necesitatea de a ține cont de importanța instituției EIM în calitate de element incontestabil în cadrul procesului protecției mediului înconjurător, de asemenea, este scoasă în evi-

dență de către Curte prin aceeași cauză – „...În ultimii ani au devenit mult mai evidente conștientizarea vulnerabilității mediului și recunoașterea faptului că **riscurile de mediu urmează a fi evaluate în mod continuu...**” [10].

Un succes remarcabil la codificarea instituției EIM în dreptul internațional îl reprezintă adoptarea Convenției privind evaluarea impactului asupra mediului înconjurător în zonele transfrontaliere (Espoo, 25 februarie 1991) [1].

Convenția de la Espoo stabilește două tipuri de obligații pentru Statele-părți:

- a) Obligații generale:** măsuri apropiate sau efective pentru prevenirea, reducerea și controlul impactului negativ asupra mediului în zonele transfrontaliere, cauzat de orice activitate planificată.
- b) Obligații adiționale:** măsuri necesare legale, administrative sau de altă natură în vederea implementării prevederilor acestei Convenții.

Referitor la obiectivul studiului nostru, Convenția de la Espoo, similar altor instrumente internaționale, conține un mecanism de supraveghere în ceea ce privește implementarea corespunzătoare de către Statele-părți ale obligațiilor lor.

La nivel instituțional, în calitate de organ de supraveghere a fost înființat „Comitetul de implementare”. Înființat de Reuniunea părților în februarie 2001 (decizia II/4 a doua reuniune a părților, revizuită ca decizie III/2, care oferă structura și funcțiile Comitetului de punere în aplicare și procedurile de revizuire a conformității) [16].

Comitetul de implementare urmărește să revizuiască respectarea de către Statele-părți a obligațiilor care le revin în temeiul Convenției Espoo și (din 2011) al Protocolului, pentru a le ajuta pe deplin să își îndeplinească angajamentele.

Atribuțiile Comitetului de implementare sunt în mod exhaustiv prevăzute în actul constitutiv și ele sunt următoarele:

- de a lua în considerare orice cerere înaintată de către un Stat-parte sau orice altă posibilă nerespectare de către o parte a obligațiilor pe care comitetul decide să le ia în considerare în conformitate cu o inițiativă a Comitetului, în vederea asigurării unei soluții constructive;
- de a revizui periodic, în conformitate cu liniile directoare sau criteriile formulate de Reuniunea părților, respectarea de către părți a obligațiilor care le revin în temeiul Convenției pe baza informațiilor furnizate în rapoartele lor;
- de a pregăti rapoartele privind implementarea de către Statele-părți a Convenției pentru a oferi orice asistență adecvată părții sau părților în cauză, de exemplu, prin clarificare și asistență la soluționarea problemelor;
- de a acorda consultanță și recomandări cu privire la aspecte procedurale, tehnice sau administrative;

- de a oferi servicii consiliere cu privire la compilarea și comunicarea informațiilor [1].

În ce privește instrumentele de monitorizare din partea Comitetului de implementare, se regăsesc două – plângerile interstatale și procedura de anchetă/inițiativa Comitetului.

Referitor la plângerile interstatale, o cerere poate fi înaintată de către una sau mai multe Părți la convenție, care au preocupări cu privire la respectarea de către alte Părți a obligațiilor care îi revin în baza instrumentelor internaționale în cauză. Cerearea se referă în mod specific la aceste preocupări și se adresează în scris secretarului Comitetului de către Focal Point al Părții la Convenție și este însoțită de informație coroborată.

În ce privește procedura de anchetă/inițiativa Comitetului, cererea se referă în mod specific la preocupările privind implementarea Convenției de la Espoo și a Protocolului adițional și este adresată în scris secretarului Comitetului de către Focal Point al Părții la Convenție, fiind însoțită de informație coroborată.

Orice răspuns și informații vor fi furnizate către Comitet în termen de trei luni sau o perioadă mai lungă pe care o pot impune circumstanțele unui caz particular. La rândul său, Comitetul examinează problema cât mai curând posibil, având în vedere orice răspuns pe care îl poate furniza Statul-parte vizat.

Totodată, din prevederile convenției rezultă că procedura de evaluare a impactului asupra mediului (EIM) are două etape principale: (1) „Programul EIM”, care stabilește domeniul de aplicare a EIM, și (2) un „raport de EIM”, care ia în considerare observațiile primite în cadrul primei etape [1].

Aplicabilitatea acestui mecanism și respectarea procedurilor impuse prin prevederile convenției pot fi deduse din cazurile examinate în fața mecanismelor convenționale privind posibilele impacte asupra mediului înconjurător.

Convenția Espoo stabilește obligațiile părților de a evalua impactul anumitor activități asupra mediului într-un stadiu incipient al planificării. De asemenea, aceasta stabilește obligația generală a statelor de a se notifica și de a se consulta reciproc cu privire la toate proiectele majore care pot avea un impact negativ semnificativ asupra mediului la nivel transfrontalier.

Totodată, abordând subiectul EIM în limitele Convenției Espoo și a conexiunii acestui instrument internațional cu domeniul protecției mediului înconjurător și garantarea cumulativă a dreptului la un mediu sănătos, iese în evidență însuși termenul de „impact transfrontalier”. Prin art. 1 al Convenției de la Espoo, „*impactul transfrontalier*” înseamnă orice impact, nu neapărat de natură globală, produs de o activitate propusă în limitele unei zone de sub jurisdicția unei părți a cărui origine fizică se situează, total sau parțial, în cadrul zonei aflate sub jurisdicția unei alte părți [1]. La rândul său, prin „*impact*”, în

aceeași normă a Convenției se înțelege orice efect produs asupra mediului de o activitate propusă, inclusiv asupra sănătății și securității umane, asupra florei, faunei, solului, aerului, apei, climei, peisajului și monumentelor istorice sau asupra altor construcții, ori interacțiunea dintre acești factori; totodată, termenul desemnează și efectele asupra patrimoniului cultural sau asupra condițiilor socioeconomice rezultate din modificarea acestor factori [1].

Din cele expuse supra, reiese că spectrul de activități care cad sub incidența Convenției de la Espoo este diversificat. Art. 2 al Convenției prevede în mod expres că fiecare parte la Convenție va stabili măsurile juridice, administrative sau de altă natură, necesare pentru aplicarea prevederilor prezentei Convenții, inclusiv pentru stabilirea unei proceduri de evaluare a impactului asupra mediului, care să permită participarea publicului la activitățile propuse. Lista activităților propuse care pot cauza un impact transfrontalier negativ semnificativ asupra mediului este indicată în anexa nr. I a Convenției [1].

Astfel, domeniile/activitățile în care Statele-părți pot fi implicate sunt diverse, iar acest lucru se resimte din cazurile care sunt examinate în limitele Convenției de la Espoo: Drumul Thonon-Annemasse din Franța, în apropiere de Elveția (2008) [4], Centrala hidroelectrică Chancy-Pougny, la granița dintre Franța și Elveția (2008) [5], Podul peste fluviul Dunărea între Vidin (Bulgaria) și Calafat (România) (2004) [6], Conducta dintre Italia și Croația (2004) [7].

(Continuare în numărul următor)

Referințe bibliografice:

- Convention on Environmental Impact Assessment in a Transboundary Context (Espoo, 1991). <https://unece.org/fileadmin/DAM/env/eia/eia.htm> (vizitat 15.03.2022).
- Conference on Security and Co-operation in Europe, Final Act (1975). <https://www.osce.org/files/documents/5/c/39501.pdf> (vizitat 15.03.2022).
- Case Study. Expansion of a planned spent nuclear fuel repository in Finland. <https://unece.org/environment-policy/publications/expansion-planned-spent-nuclear-fuel-repository-finland-no-6> (vizitat 09.04.2022).
- Case Study. Thonon-Annemasse Road, France, close to Switzerland. <https://unece.org/environment-policy/publications/thonon-annemasse-road-france-close-switzerland-no-3> (vizitat 09.04.2022).
- Case Study. Chancy-Pougny Hydropower Station, on the border between France and Switzerland. <https://unece.org/environment-policy/publications/chancy-pougny-hydropower-station-border-between-france-and> (vizitat 09.04.2022).
- Case Study. Bridge over the Danube River between Vidin (Bulgaria) and Calafat (Romania). <https://unece.org/environment-policy/publications/bridge-over-danube-river-between-vidin-bulgaria-and-calafat-romania> (vizitat 09.04.2022).
- Case Study. Pipeline between Italy and Croatia. <https://unece.org/environment-policy/publications/pipeline-between-italy-and-croatia-no-2> (vizitat 12.04.2022).
- Declaration of the United Nations Conference on the Human Environment (Stockholm, 1972). <https://undocs.org/en/A/CONF.48/14/Rev.1> (vizitat 12.04.2022).
- Declaration on Sustainable Development (Johannesburg, 2-4 September 2002). https://www.un.org/esa/sustdev/documents/WSSD_POI_PD/English/POI_PD.htm (vizitat 12.04.2022).
- Gabčíkovo-Nagymaros Project (Hungary/Slovakia) Case. <https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/92/092-19970925-JUD-01-00-EN.pdf> (vizitat 21.04.2022).
- General Comment No.31. The Nature of the General Legal Obligation Imposed on States Parties to the Covenant (29 March 2004). http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=8&DocTypeID=11 (vizitat 20.03.2022).
- Human Rights and Refugee Protection, UNHCR, Self-study Module, vol. I, 15 December 2006.
- Human Rights. Handbook for Parliamentarians No. 26. United Nations (Office of the High Commissioner for Human Rights). Inter-Parliamentary Union 2016.
- History of the Convention and its Protocol. UNECE. <https://unece.org/history-convention-and-its-protocol> (vizitat 20.04.2022).
- International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (1966). <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/cescr.aspx> (vizitat 15.03.2022).
- Implementation Committee (Espoo Convention). https://unece.org/fileadmin/DAM/env/eia/implementation/implementation_committee.htm?expandable=5 (vizitat 20.03.2022).
- John H. Knox and Ramin Pejan, *Human Right to a Healthy Environment*. Cambridge University Press, 2018. 290 p.
- Legality of the Threat or Use of Nuclear Weapons, Advisory Opinion, I. C. J. Reports 1996, p. 241-242, para. 29. <https://www.icj-cij.org/en/case/93> (vizitat 21.03.2022).
- Rio Declaration on Environment and Development (Rio de Janeiro, 3-14 June 1992). https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_CONF.151_26_Vol.I_Declaration.pdf (vizitat 21.04.2022).
- United Nations Charter (1945). <https://www.un.org/en/about-us/un-charter> (vizitat 15.03.2022).
- Universal Declaration of Human Rights (1948). <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights> (vizitat 15.03.2022).
- United Nations Conference on the Environment, 5-6 June, 1972, Stockholm. Background. <https://www.un.org/en/conferences/environment/stockholm1972>.
- Xue Hanqin. *Transboundary Damage in International Law*. Cambridge University Press, 2005. 368 p.
- Лукашук И.И. *Международное право. Общая часть*. Москва: Издательство «БЕК», 1997. 371 с.

